

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE OKUL DENEYİMİ DERSLERİ*

Türkan ARGON**

Meltem A. KÖSTERELİOĞLU**

Özet

Bu çalışmada öğretmenlik uygulaması dersinin etkililiği ve iyi bir uygulama öğretmeninin özellikleri Beden Eğitimi Öğretmeni adaylarının görüşlerine göre tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, AİBÜ BESYO Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü 4.sınıf öğrencileri (N=45) oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlarından bazıları şöyledir; Beden eğitimi öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı okul deneyimi dersinin öğrenim yaşantıları için “çok fazla” gerekli olduğunu, ayrılan süreyi yeterli bulduklarını öğretmenlik mesleğinin toplumsal önemine inandıklarını, bu ders yoluyla farklı öğrenci özelliklerini tanıdıklarını belirtmişlerdir. Uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde; danışmanlık özellikleri bakımından anlaşılır ve açık dönüt vermesi, iyi bir ölçme ve değerlendirme bilgi ve yeteneğine sahip olmasını; kişisel özellikleri bakımından kendine güvenmesini, iyi bir gözlemci olmasını; eğitimsel özellikleri bakımından ders araç ve gereçlerini kullanmayı, özel eğitime muhtaç çocuklarla ilgilenmeyi, alan bilgisinin iyi olmasını, eğitimle ilgili teorilerin pratiğe nasıl aktarılacağını bilmesini, sınıf yönetiminden anlaması gerektiğini “çok önemli” olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Beden eğitimi öğretmen adayı, okul deneyimi dersi

Giriş

Toplumlar gelecekleli olan nesillerin niteliğini onu yetiştiren öğretmenlerin niteliği ile özdeş tutmakta bu yüzden de öğretmen yetiştirme konusuyla sürekli ilgilenmektedirler. Şüphesiz bu ilginin altında eğitim ve öğretimde başarının en önemli öğelerinden birisinin öğretmen olduğu görüşü önemli etkiye sahiptir (Girod ve Cavanaugh, 2001). Hem bu gerekçe hem de çeşitli branş ve nitelikte öğretmen ihtiyacı gerçeğiyle karşı karşıya kalan Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusu sürekli gündemde olan ve tartışılan bir konudur.

Meslek olarak öğretmenlik sadece akademik anlamda ders anlatıp öğrencileri değerlendirme değildir. Bilişsel, fiziksel, duyuşsal, sosyal, kişilik ve ahlaki yönlerden öğrencileri geliştirme, öğrenme öğretme ve süreçlerini organize edebilme, yönetici

* Bu çalışmanın bir kısmı 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi’nde (23-25 Ekim 2008-BOLU) poster bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr.; Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fak. Eğitim Bil. Böl. EYDP ABD BOLU

*** Arş. Gör.; Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fak. Eğitim Bil. Böl. EYDP ABD BOLU

olma, nitelikli gözlem yapabilme gibi boyutlarda öğretmenlerden beklentiler sürekli artmakta, mesleği giderek daha fazla nitelik ve yeterlik gerektiren bir meslek durumuna getirmektedir (Gökçe, 2000). Bu durumda öğretmenlik mesleğini seçen bireylerin, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliklere sahip olmaları son derece önemlidir (Şişman, 2001).

Mesleki yeterliklere sahip olarak işini mükemmel bir şekilde yapabilmesi için öğretmen olacak adayların göreve başlamadan önce bir okulda eğitim alması ve gözlem yapması önemlidir ama tek başına yeterli değildir. Çünkü öğretmen eğitiminde yeterliklerin kazandırılmasında teori ve uygulamanın birbiriyle bütünleşmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmen adayının fakültede edindiği bilgileri, mesleki ortamda verimli ve güvenli olarak kullanabilmeleri hizmet öncesinde yeterli uygulama imkânını bulmaları ve yerine getirmeleri (Book, Byers ve Freeman, 1983), yeni bilgi ve becerilerin kazanılmasında son derece etkili olmaktadır. Alanında uygulama becerisi kazanmış bir öğretmen adayı, mesleğe kendine daha çok güvenerek başlayacaktır. Zaten alan eğitiminin yapılması öğretmen eğitim programlarının önemli bir ögesidir (Broker ve Service, 1999). Bu doğrultuda hizmet öncesi öğretmen eğitiminde, öğretmen uygulamalarına geniş yer verilmektedir. Hizmet öncesi öğretmen eğitimi mesleğin giriş davranışları açısından da önem taşımaktadır. Çünkü öğretmen adayı, bu dersler aracılığı ile hizmet öncesi eğitim sürecinde öğretmenlik mesleğini daha yakından tanıma fırsatına sahip olmakta, eğitiminin kalitesini artırmaya yönelik etkinlikleri içeren sürece dahil olmaktadır.

Türkiye’de hizmet öncesi öğretmen eğitiminde niteliği yükseltmek ve 1994 yılında YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde öğretmen adaylarına meslek formasyonu yeterince kazandırmak amacıyla bir proje başlatılmıştır. Bu proje çerçevesinde 1997-98 eğitim-öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştiren programlara Okul Deneyimi I-II ve Öğretmenlik Uygulaması adıyla üç ders eklenmiştir.

Bu derslerin genel amacı, “okulun yapısı ile okullardaki günlük yaşamı tanıma, eğitim öğretim ortamını inceleme, deneyimli öğretmenleri ders başında gözleme, fakültedeki derslerde kazandıkları davranışları sergileyebilecek etkinlikler geliştirip uygulama, öğrenciler ile bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik deneyimi kazanma” şeklindedir. Derslerin etkili ve verimli biçimde yürütülebilmesi için Fakülte-Okul İşbirliği adıyla bir model geliştirilip, uygulanmıştır. Fakülte-okul işbirliği, çok sayıda değişkeni olan bir sistemdir. Sistemin amaçlarına ulaştıracak bir işleyişe sahip olması, sistemde görev alan tüm bileşenlerin görev ve sorumluluklarını yapmaları ile mümkündür. Okul deneyimi I dersi, öğretmen adayının okulu, programı, öğrencileri tanımalarını sağlamak için gözlem ve görüşmelere dayalı bir ders olup, diğer derslere temel oluşturmaktadır. Okul deneyimi II dersi, öğretmen adayının öğrenme-öğretme süreci içerisinde uygulama okulunda gözlem ve öğretmenlik uygulaması yapması için planlanmış bir derstir. Öğretmen adayının sınıf içi kısa süreli etkinlikleri planlama, uygulama ve değerlendirmelerine yönelik becerilerin geliştirilmesi hedeflenilmiştir (YÖK, 1998). Bu dersler ile öğretmen adayının sadece uyumunu sağlama ya da akademik eğitimde öğrendikleri bilgi ve becerileri sergileme ve uygulama fırsatının yaratılması amaçlanılmamış, aynı zamanda kişisel ve mesleki gelişim hedeflenilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde bu dersler ile öğretmen adaylarının, okul öğretmenlerinin gözetiminde, bir öğretmenin çeşitli

görevlerini gözlemlerini ve pratik yapmalarını ve okullar, öğrenciler ve öğretim hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamaktır.

Öğretmen adaylarının gelişimleri için büyük önem taşıyan öğretmenlik uygulamasının istenilen nitelikte gerçekleşmesi için uygulama öğretmenleri de büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğretmen özellikleri ile öğrenci başarısı arasında olumlu ilişki bulunmaktadır. Uygulama öğretmenleri rollerini tam olarak gerçekleştirdikleri zaman işlerini nitelikli bir şekilde yapabileceklerdir (Villani, 2002). Ayrıca uygulama öğretmenleri sadece bilgi, beceri, davranışları ile değil kişilik özellikleriyle de model olmaktadır. Bu bakımdan uygulama öğretmenleri, kendini sürekli geliştiren, sınıf içi etkinlikleri öğrenci merkezli organize edebilen, ders içeriği konusunda bilgi ve becerili olan, gelişme- değerlendirme etkinliklerini başarılı biçimde uygulayabilen ve öğretmen adaylarıyla etkili iletişim kurabilen kişiler olmalıdırlar (Gökçe ve Demirhan, 2005). Bu doğrultuda çalışmanın problem cümlesini, “Öğretmenlik uygulaması dersinin etkinliğine ve iyi bir uygulama öğretmenin özelliklerine ilişkin Beden Eğitimi öğretmeni adaylarının görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırma problemi doğrultusunda cevap aranan alt problemler şunlardır;

Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının;

1. Öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okul Deneyimi dersine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Uygulama öğretmenlerinin “Danışmanlık”, “Kişisel” ve “Eğitimsel” özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın çalışma grubunu, 2007-2008 öğretim yılında öğretmenlik uygulamasına katılan AİBÜ Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (BEÖ) Bölümü 4. sınıf öğrencileri (N=45) oluşturmaktadır.

Araştırma tarama yönteminde olup, veri toplama aracı olarak aşağıda belirtilen iki anket kullanılmıştır.

1- Çimer ve Çimer (2002) tarafından geliştirilen “uygulama öğretmenlerinin sahip olması öngörülen bilgi, beceri ve deneyimler” göz önüne alınarak hazırlanmış olan anket, uygulama öğretmenlerinin özelliklerine ait verileri toplamak için kullanılmıştır. Anket, “Danışmanlık özellikleri”, “Kişisel özellikler” ve “Eğitimsel özellikler” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Anketin güvenilirlik testi araştırmacılar tarafından yapılmış ve Cronbach Alfa katsayısı; “Danışmanlık özellikleri” için .83, “Kişisel özellikleri” için .86, “Eğitimsel özellikler” için de .87 bulunmuştur.

2- “Öğretmenlik Mesleği” ile “Okul Deneyimi” dersleriyle ilgili veriler için Hergüner, Arslan ve Dünder (2002) tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Uygulanan bu anketin tümü için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .82’dir. Araştırmanın verileri, SPSS Paket Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde öğretmenlik mesleği, okul deneyimi dersi ve uygulama öğretmenin sahip olması gereken özelliklerle ilgili verilere yönelik bulgular ve tartışmaya yer verilmiştir.

1. Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri

Tablo 1: BEÖ Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri

Öğretmenlik Mesleği	Çok fazla		Fazla		Kararsız		Biraz		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmenlik yapmayı düşünüyorum	24	55.8	12	27.2	5	11.6	1	2.3	1	2.3
Toplumsal önemine inanıyorum	27	62.8	10	23.3	2	4.7	3	7.0	1	2.3
Toplumdaki saygınlığı artıracığını düşünüyorum	15	34.9	16	37.2	4	9.3	7	16.3	1	2.3
Mesleği tanıdığımı düşünüyorum	12	27.9	26	60.5	4	9.3	1	2.3	-	-
Mesleğinin kişisel özelliklerime uyduğunu düşünüyorum	16	37.2	22	51.2	2	4.7	3	7.0	-	-
Ders içi-dışı etkinlik ve sorumlulukların diğer branş öğretmenliklerinden farklıdır	17	39.5	19	44.2	1	2.3	4	9.3	2	4.7

Tablo 1. incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Öğretmen adaylarının %55.8'i "çok fazla", %27.9'u "fazla" düzeyinde öğretmenlik yapmayı düşünmekte; %62.8'i "çok fazla" düzeyinde mesleğin toplumsal önemine inanmaktadır. Öğretmen adaylarının %37.2'si "fazla", %34.5'i "çok fazla" düzeyinde, bu mesleğin toplumdaki saygınlıklarını artıracığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının %60.5'i "fazla", %27.9'u "çok fazla" düzeyinde mesleği tanıdıklarını düşünmektedir. Mesleği hiç tanımadığını düşünen öğrenci yoktur. Öğretmen adayları diğer branş ile kendi branşları arasında öğretmen etkinlikleri ve sorumluluklar açısından %44.2 "fazla", %39.5 "çok fazla" farklılık olduğunu belirtmektedirler. Görüldüğü gibi adayların çoğu, öğretmenlik mesleğinin önemli bir meslek olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durum sevindiricidir. Çünkü, ne yazık ki okullarda Beden eğitimi derslerinin çoğu sınavlara hazırlık türünde etkinliklerle geçirmektedir. Mesleğe inanan, sorumluluklarının önemini kavrayan öğretmen adaylarının okullarda görev alacak olması hem benden eğitimi öğretmenliği hem de çocukların gelişimi açısından önem taşımaktadır. Bu sonuçlar, Hergüner, Arslan ve Dündar'ın (2002) araştırma sonuçları ile benzer nitelik taşımaktadır.

2. Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Okul Deneyimi Dersine İlişkin Görüşleri

Tablo 2: BEÖ Adaylarının Okul Deneyimi Dersine İlişkin Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri

Öğretmenlik Mesleği	Çok fazla		Fazla		Kararsız		Biraz		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrenim yaşantım için gereklidir.	21	48.8	18	41.9	-	-	4	9.3	-	-
Öğretmenlik mesleği için önemlidir.	24	55.8	14	32.6	2	4.7	3	7.0	-	-
Mesleki bilgilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	23	53.5	15	34.9	3	7.0	1	2.3	1	2.3
ODD ile farklı öğrenci özelliklerini tanıdığımı düşünüyorum.	19	44.2	17	39.5	2	4.7	3	7.0	2	4.7
ODD ile farklı öğretmen özelliklerini tanıdığımı düşünüyorum.	18	41.9	17	39.5	4	9.3	4	9.3	-	-
Derste kazanacağım tecrübelerin öğret. meslek derslerini olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum.	13	30.2	18	41.9	7	16.3	4	9.3	1	2.3
Ders kazanacağım tecrübelerin alan bilgisi derslerini olumlu etkilediğini düşünüyorum.	10	23.3	14	32.6	9	20.9	6	14.0	4	9.3
Derste kazanacağım tecrübeler öğret. uygulamalarına hazırlanmamı etkileyecek.	18	41.9	19	44.2	4	9.3	-	-	2	4.7
ODD I ve II dersleri için ayrılan süreyi yeterlidir.	11	25.6	10	23.3	5	11.6	11	25.6	6	14.0
Dersin 1. sınıftan itibaren alınması, gelecekteki eğitim yaşantımı yönlendirmede etkili olacaktır.	19	44.2	14	32.6	6	14.0	3	7.0	1	2.3
Spor yaşantım dersteki verimliliğimi olumlu yönde etkileyecektir.	16	37.2	6	14.0	8	18.6	8	18.6	5	11.7
Derste okul ortamını yaşamış olmaktan heyecanlıyım.	12	27.9	17	39.5	3	7.0	8	18.6	3	7.0
Ders mesleki güvenimi artırdığımı düşünüyorum.	24	55.8	12	27.9	1	2.3	4	9.3	2	4.7
Ders öğretmenlik duygularımı pekiştirdiğini düşünüyorum.	19	44.2	17	39.5	3	7.0	3	7.0	1	2.3
ODD ile mesleki sıkıntıları görerek, öğretmenliğe daha iyi hazırlanacağım.	14	32.6	15	34.9	4	9.3	9	20.9	1	2.3
ODD'nin öğret. bölümünde okumanın farklılığını hissettirdiğini düşünüyorum.	13	30.2	22	51.2	4	9.3	4	9.3	-	-
Uygulama öğretmenimden yeterince faydalandığımı düşünüyorum.	7	16.3	9	20.9	3	7.0	11	25.6	13	30.2
Sorumlu öğretim elemanının beni yönlendirmede yeterli olduğunu düşünüyorum.	10	23.3	16	37.2	4	9.3	8	18.6	5	11.6
Uygulama okulu fiziksel şartlar, araç-gereç-malzeme yönünden yeterlidir	6	14.0	16	37.2	4	9.3	14	32.6	3	7.0
Uygulama okulunun spor salonundan faydalandım.	6	14.0	16	37.2	4	9.3	14	32.6	3	7.0

Tablo 2 incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir;

Öğretmen adaylarının %48,8'i "çok fazla, %41,9'u "fazla" düzeyinde dersin öğrenim yaşantısı için gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumdan okul deneyimi dersinin öğretmen adaylarının tamamına yakını tarafından gerekli bir ders olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Benzer şekilde %55,8'i dersin öğretmenlik mesleği için önemli olduğunu, %53,5'i de dersin mesleki bilgilerini geliştirmesinin "çok fazla" düzeyinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adayları ders yoluyla farklı öğrenci (%44,2, "çok fazla") ve öğretmen özelliklerini (%41,9, "çok fazla") tanıdıklarını söylemişlerdir. Öğretmen adayları derste kazandıkları tecrübelerin öğretmenlik meslek derslerini (%41,9, "fazla") ve alan bilgisi derslerini (%32,6, "fazla") olumlu etkilediğini düşünürken, derste kazanacakları tecrübelerin öğretmenlik uygulamalarına hazırlanmalarını da etkileyeceğini (%44,2 "fazla", %41,9 "çok fazla") belirtmektedirler. Öğretmen adaylarının %55,8'i dersin mesleki güvenlerini "çok fazla" düzeyinde artırdığını, %44,2'si "çok fazla" düzeyinde dersin mesleki duygularını pekiştirdiğini belirtmiştir. Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu dersin öğretmenlik bölümünde okumanın farklılığını hissettirdiğini söylemiştir (%51,2 "fazla, %30,2 "çok fazla"). Elde edilen bulgular bu dersin öğretmen adayları üzerinde olumlu etki ve fark yarattığını göstermektedir. Gürdal, Sağır ve Üredi (2000), Korkmaz ve Akbaşlı (2001) ve Yapıcı ve Yapıcı (2004) da araştırmalarında, benzer olarak dersin öğretmen adayları üzerinde olumlu etkileri olduğu araştırmalarında ortaya çıkarmışlardır. Buyurgan (2001) da araştırmasında bu ders ile öğrencilerin mesleklerini yaşama, gözlem yapma ve öğrenme olanağı bulduklarını belirtirken; Köroğlu, Başer ve Yavuz (2000) da öğretmen adaylarının %89'unun bu dersler ile iletişim kurma, sınıf yönetimi ve temel öğretmenlik becerilerinde deneyim kazandıkları düşüncesinde olduklarını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I ve II dersleri için ayrılan süreyi %25,6'sı "çok fazla", %23,3'ü "fazla" yeterli görürken, dikkat çekici sonuç geri kalanların bu süreyi yetersiz görmeleri ya da bu konuda kararsız kalmalarıdır. Bu durumda programda bu dersler için ayrılan sürenin tamamen yeterli olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Diğer yandan uygulama öncesine kadar öğretmenliği sadece dersler aracılığıyla kitaplardan tanıyan öğretmen adaylarının, bizzat sürecin içerisine girerek mesleğin hiç de kolay olmadığını görmeleri sürenin yetersiz olarak düşünülmesine de neden olmuş olabilir. Benzer şekilde hem Hergüner, Arslan ve Dündar (2002) hem de Köroğlu, Başer ve Yavuz (2000) da araştırmalarında bu dersler için ayrılan süreyi yetersiz bulmuşlardır. Sonucun bu şekilde çıkmasının bir diğer sebebi de öğrencilerin hazırladığı etkinliklerin yetişmemesi ve sürenin öğrenci ile iletişim kurmak için kısa kalması da olabilir.

Öğretmen adayları, dersten sorumlu öğretim elemanının kendisini yönlendirmesini yeterli görürken (%37,2 "fazla"); uygulama öğretmeninden yeterince faydalanamadıklarını (%30,2 "hiç") düşünmektedirler. Bu durumda uygulama öğretmenlerinin bu konuda eksiklikleri söz konusudur ve giderilmesi gereken önemli bir konudur. Uygulama öğretmenleri bu süreçte kritik rol oynamaktadır. Öğretmen adayının mesleki anlamda ilk rol modelidir. Öğretmen adayı bu zamana kadar edindiği bilgileri bizzat uygulama öğretmenin rehberliğinde uygulayarak geliştirecektir. Bu bakımdan süreçte rol alan uygulama öğretmenin görev ve sorumluluklarını tam olarak yerine getirmemesi öğretmenin gelişimi açısından son derece önemlidir. Ayrıca uygulama ve düzenlemeler konusunda kargaşa yaşanması sürecin amaç-

larından sapmasına de neden olacaktır. Benzer şekilde öğretmen adayları, uygulama okullarını fiziksel şartlar, araç-gereç ve malzeme yönünden yetersiz (%32.6 "biraz") bulmuşlar, bu okulların spor salonlarından da faydalanamadıklarını belirtmişlerdir (%32.6 "biraz"). Köroğlu, Başer ve Yavuz (2000)'un da araştırmalarında uygulama okullarındaki fiziksel mekânı yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Fiziksel mekan yetersizliği, günümüzde üzerinde tartışılması gereken konulardan biri olmalıdır. Kuşkusuz fiziksel mekan çok önemlidir, fakat bilgi çağı adı verilen bu çağda eğitim kurumlarının fiziksel mekanlarından daha ziyade nitelikleri, akademik başarıları ve ürettikleriyle öne çıktığı unutulmamalıdır.

3. Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarına Göre Uygulama Öğretmenlerinin Özellikleri

3.1. Uygulama Öğretmeninin "Danışmanlık" Özelliğine İlişkin Görüşler

Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarıyla çalışırken üstlenecekleri yöneticilik, denetçilik, rehberlik, destek olma ve yardım sağlamaya yarayacak görev, sorumluluk, beceri ve deneyimlerine yönelik ankette belirtilen maddeler "Danışmanlık özellikleri" adı altındadır (Çimer ve Çimer, 2002). Danışmanlık özelliği öğretmen adayının gelişimi açısından oldukça önemlidir. Çünkü okulun fiziki şartları ne kadar iyi olursa olsun, program ne kadar dikkatli hazırlanmış olursa olsun, öğrencilerle bütün gün birlikte olup programı uygulayan öğretmendir. Kısaca sınıftaki eğitim kalitesinin belirleyicisi öğretmendir. Bu bakımdan öğretmen adayına danışmanlık yapacak uygulama öğretmenin özellikleri, gelecekte sınıfta aktif rol oynayacak öğretmen adayının gelişimi açısından önem taşımaktadır.

Tablo3: Uygulama Öğretmeninin "Danışmanlık" Özelliklerine İlişkin BEÖ Adaylarının Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri

Uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken "danışmanlık" özellikleri		Önemsiz		Kısmen Önemli		Çok Önemli	
		f	%	f	%	f	%
Öğretmen adaylarına	Çalışmaları hakkında anlaşılır ve açık dönüt vermek	-	-	4	9,3	39	90,7
	Yeterince zaman ayırmak	-	-	11	25,6	32	74,4
	Öğrenci ihtiyaçlarını anlamada yardımcı olmak	1	2,3	7	16,3	35	81,4
	İdeal ve heveslerinin devam edip sürmesini sağlamak	2	4,7	10	23,3	31	72,1
	Çalışmalarını ve gayretlerini övmek	3	7,0	19	44,2	21	48,8
	Güven kazanmasını ve rahatlığını sağlamak	1	2,3	14	32,6	28	65,1
	Aktif bir şekilde dinlemek	1	2,3	12	27,9	30	69,8
	Kaygılarını anlamak	4	9,3	9	20,9	30	69,8
	Öğrencilerden en yüksek başarıyı elde etmeleri yönünde teşvik etmek	3	7,0	22	51,2	18	41,9
	Öğrencileri değerlendirmesine yardımcı olmak	2	4,7	21	48,8	20	46,5
	Öğrenmesinde aktif rol almak	4	9,3	15	34,9	24	55,8
	Ders planı hazırlamasına yardım etmek	9	20,9	17	39,5	17	39,5
	İnanış, fikir ve uygulamalarını zorlamak	26	60,5	14	32,6	3	7
	Okulun günlük hayatına katkı için fırsatlar oluşturmak	6	14	18	41,9	19	44,2
Zaman yönetimi hakkında yardımcı olmak	3	7	25	58,1	15	34,9	

İyi bir ölçme ve değerlendirme bilgi ve yeteneğine sahip olmak	1	2,3	10	23,3	32	74,4
Deneyimleri üzerine eleştirel düşünme ve muhakeme yapmaya teşvik etmek			18	41,9	25	58,1
Kendilerine has öğretim yöntemlerinin gelişmesini teşvik etmek	7	16,3	18	41,9	18	41,9
Uygulama öğretmenliğini iki yönlü bir öğrenme şekli olarak kabul etmek	-	-	19	44,2	24	55,8
Stres ve baskının üstesinden gelmelerinde yardımcı olmak	2	4,7	19	44,2	22	51,2

Öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken “*danışmanlık*” özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarına göre uygulama öğretmenin;

-Öğretmen adaylarına yeterince zaman ayırma özelliğini %74.4’ü, öğretmen adaylarını aktif bir şekilde dinlemesi özelliğini %69.8’i “çok önemli” olduğunu belirtirken; öğretmen adayının çalışmaları hakkında anlaşılır ve açık dönüt verme özelliğine %90.7’si; iyi bir ölçme ve değerlendirme bilgi ve yeteneğine sahip olmayı %74.4’ü “çok önemli” olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim ortamının önemli değişkenlerinden biri olan dönüt, eğitimde niteliğin artırılmasında önemli bir işleve sahiptir (Demirel, 1997). Ayrıca öğrenme öğretme ortamında kazanılması planlanan bilgi, beceri ve tutumların gerçekleşme düzeyinin değerlendirilmesi gerekmektedir (Özden, 1998). Öğretmen adaylarının görüşlerinden bu düşüncelere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

-Öğretmen adaylarının ideal ve heveslerinin devam edip sürmesini sağlama özelliğini %72.1’i “çok önemli” bulurken, öğretmen adaylarının çalışmalarını ve gayretlerini övmesini % “48.8’i “çok önemli”, %44.2’i “kısmen önemli”; öğretmen adaylarının kaygılarını anlamasının ise %69.8’u “çok önemli”; stres ve baskının üstesinden gelmelerinde öğretmen adaylarına yardımcı olmasını %51.2’si “çok önemli” olduğunu belirtmişlerdir.

-Öğretmen adaylarının öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamasına yardımcı olmasını %81.4 “çok önemli”, öğrencileri değerlendirmesinde yardımcı olmasını %48.8 “kısmen önemli”, öğretmen adaylarının öğrenmesinde aktif rol almasının %55.8 “çok önemli”; öğretmen adaylarının ders planı hazırlamasına yardım etmesinin %39.5 “çok önemli” olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

-Bunun yanında, uygulama öğretmenin öğretmen adaylarının inanın, fikir ve uygulamalarını zorlaması özelliğine %60.5’u “önemsiz” olduğunu belirtmiştir.

Görüldüğü gibi öğretmen adayları için uygulama öğretmenleri büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmadaki sonuçlara benzer olarak Çimer ve Çimer tarafından 2001 yılında İngiltere’de yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının yaptığı çalışmalara yönelik anlaşılır, acık yapıcı ve pozitif dönüt verebilmesinin, aday öğretmenlere yeterli kadar zaman ayırmalarının, çocukların öğrenme ihtiyaçlarını anlamalarına yardımcı olmalarının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Çimer ve Çimer (2002)’in aktardığı gibi, diğer araştırmalarda da uygulama öğretmenlerinin yapıcı ve olumlu dönüt vermesi (Beck ve Kosnik, 2000; Maynard, 2000), adaylara

yeterince zaman ayırmaları (Taylor, 1994; Leask, 1995) önemli özellikler olarak görülmektedir.

3.2. Uygulama Öğretmeninin “Kişisel” Özelliğine İlişkin Görüşler:

Tablo 4'te uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken kişisel özelliklere ilişkin bulgular bulunmaktadır.

Tablo 4: Uygulama Öğretmeninin “Kişisel” Özelliklerine İlişkin BEÖ Adaylarının Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri

Uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken “kişisel” özellikleri	Önemsiz		Kısmen Önemli		Çok Önemli	
	f	%	f	%	f	%
Çalışmaları hakkında anlaşılır ve açık dönüt vermek	-	-	4	9,3	39	90,7
Arkadaşça, cana yakın anlaşılabilir olmak	-	-	15	34,9	28	65,1
Öğretmenliğe kendini adanmış ve istekli olmak	3	7	22	51,2	18	41,9
Başkalarıyla iyi ilişkilere sahip olmak	1	2,3	17	39,5	25	58,1
Yardım etmeye gönüllü olmak	1	2,3	10	23,3	32	74,4
İşine karşı hevesli ve güdülenmiş olmak	1	2,3	6	14,0	36	83,7
Öğretmen adaylarının gelişmesine ilgili olmak	3	7,0	11	25,6	29	67,4
İyi bir gözlemci olmak	1	2,3	11	25,6	31	72,1
Kendine güvenmek	-	-	11	25,6	32	74,4
Takım çalışmasında iyi olmak	2	4,7	15	34,9	26	60,5
Şaka ve espri yapma yeteneğine sahip olmak	2	4,7	22	51,2	19	44,2
Esin kaynağı olmak	5	11,6	18	41,8	20	46,5
Gizliliği sağlamak	2	4,7	16	37,2	25	58,1
Başkaları tarafından izlenirken rahat olmak	3	7,0	9	20,9	31	72,1
Düzenli, iyi kayıt tutma yeteneğine sahip olmak	4	9,3	24	55,8	15	34,9

Öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken “kişisel” özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 4'te incelendiğinde; öğretmen adaylarına göre; %83,7'si uygulama öğretmeninin işine karşı hevesli ve güdülenmiş (istekli) olmasını, %74,4'ü kendine güvenmesini, %74,4'ü yardım etmeye gönüllü olmasını, %72,1'i iyi bir gözlemci olmasını ve % 60,5'i takım çalışmasında iyi olmasını “çok önemli” özellikler olarak görmektedirler. Benzer sonuçlar Çimer ve Çimer (2002) araştırmalarında da elde edilmiştir. Şüphesiz öğretmenin önemi tartışılmaz. Ama öğretmenin istekli olması, yardım etmeye gönüllü olması öğrenciler için destekleyici ve rahatlatıcı bir ortam oluşturup, eğitsel açıdan da verimi sağlayacaktır. Ayrıca istekli öğretmenler sınıfta uyarıcı ve dinamik bir etki yaratmaktadırlar.

3.3. Uygulama Öğretmeninin “Eğitimsel” Özelliğine İlişkin Görüşler

Tablo 5'te uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken eğitimsel özelliklere ilişkin bulgular bulunmaktadır.

Tablo 5: Uygulama Öğretmeninin “Eğitimsel” Özelliklerine İlişkin BEÖ Adaylarının Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri

Uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken “eğitimsel” özellikleri	Önemsiz		Kısmen Önemli		Çok Önemli	
	f	%	f	%	f	%
Sınıf yönetiminden anlamak	-	-	8	18,6	35	81,4
Çeşitli öğretim metotlarını bilip ve kullanmak	2	4,7	7	16,3	34	79,1
Davranış bozukluğu olan, yaramazlık yapan öğrencilerle nasıl ilgilenileceğini bilmek	1	2,3	6	14,0	36	83,7
Öğrencilerin öğrenme kalitesini nasıl yükseltileceğini bilmek	1	2,3	4	9,3	38	88,4
Okul ve bölümlerin nasıl yönetildiğini bilmek	2	4,7	10	23,3	31	72,1
Ders araç-gereçlerinin kullanılmasını bilmek	1	2,3	5	11,6	37	86,0
Özel eğitime muhtaç çocuklarla nasıl ilgilenileceğini bilmek	-	-	12	27,9	31	72,1
Farklı sınıflarda öğretmen-öğretmen adaylarıyla çalışma deneyimi ve uzmanlığına sahip olmak	2	4,7	17	39,5	24	55,8
Müfredat bilgisi iyi olmak	3	7,0	10	23,3	30	69,8
Alan bilgisi iyi olmak	-	-	3	7,0	40	93,0
Öğretmenlik kursu hakkında bilgi sahibi olmak	4	9,3	19	44,2	20	46,5
Ailelerle nasıl ilişki kurulacağını bilmek	-	-	16	37,2	27	62,8
Eğitim teorilerinin pratiğe aktarılmasını bilmek	-	-	7	16,3	36	83,7
Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) öğrenme ve öğretmede nasıl kullanılacağını bilmek	1	2,3	12	27,9	30	69,8

Öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken “eğitimsel” özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının; % 93’ü alan bilgisinin iyi olmasını, %88,4’ü öğrencilerin öğrenme kalitesini nasıl yükseltileceğini bilmesini, %86’sı ders araç ve gereçlerinin nasıl kullanılacağını bilmesini, % 83,7’si eğitimle ilgili teorilerin pratiğe nasıl aktarılacağını bilmesini, %81,4’ü sınıf yönetiminden anlaması gerektiğini çok önemli özellikler olarak görmekteyiz. Teorik bilginin saha çalışmaları ile uygulamaya dönüştürülmesi mesleki başarı açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının saha çalışmaları uygulama okullarında, öğretmenlik okul deneyimi dersi ile gerçekleşmektedir. Teorinin pratiğe aktarılma aşamasında önemli faktörlerden biri de bu aşamada aday öğretmenlere rehberlik eden uygulama öğretmeni ve sahip olduğu özelliklerdir. Diğer özelliklerde olduğu gibi eğitimsel özelliklerde elde edilen sonuçlar Çimer ve Çimer (2002)’in araştırmasında elde edilen sonuçlarla paralellik taşımaktadır.

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırma elde edilen sonuçları şöyledir;

Beden eğitimi öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı okul deneyimi dersinin öğrenim yaşantıları için gerekli olduğunu, ayrılan süreyi yeterli bulduklarını, yarıdan fazlası öğretmenlik mesleğinin toplumsal önemine inandıklarını, okul deneyimi dersinin öğretmenlik mesleğini önemli bulduklarını bu ders yoluyla farklı öğrenci özelliklerini tanıdıklarını ve kazandıkları tecrübelerin alan bilgisi derslerine (jimnastik, atletizm, voleybol vb.) bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarında dikkat çeken önemli bir nokta ise öğretmen adaylarının yaklaşık yarıya yakınının uygulama öğretmenlerinden hiç faydalanamadıklarını belirtmiş olmalarıdır.

Öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde;

– *danışmanlık özelliklerinde* adayların çalışmaları hakkında anlaşılır ve açık dönüt verme, adaylara yeterince zaman ayırma, ölçme ve değerlendirme bilgi ve yeteneğine sahip olma, öğretmen adaylarının öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamasına yardımcı olma ve kaygılarını anlama,

– *kişisel özellikleri* olarak, arkadaşça ve cana yakın olma, başkalarıyla iyi ilişkilere sahip olma, işine karşı hevesli ve güdülenmiş olma, kendine güvenme, yardım etmeye gönüllü olma, iyi bir gözlemci olma ve takım çalışmasında iyi olma,

– *eğitimsel özellikleri* bakımından da ders araç ve gereçlerini kullanma, özel eğitime muhtaç çocuklarla ilgilenme, alan bilgisinin iyi olması, öğrencilerin öğrenme kalitesini yükseltmeyi bilme, eğitimle ilgili teorileri pratiğe aktarmayı bilme, sınıf yönetiminden anlama özelliklerine sahip olmayı “çok önemli” gördükleri anlaşılmiştir.

Genel olarak bakıldığında öğretmen adayları uygulama öğretmeninin ankette verilen özelliklerinin neredeyse tamamına sahip olmalarının çok önemli olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu bulgu, Çimer ve Çimer (2002) tarafından yapılan araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırma sonuçlarına göre geliştirilen öneriler şöyledir; Öğretmen adaylarının yarıya yakını uygulama öğretmeninden hiç faydalanamadıklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak öğretim elemanlarının adayların okullardaki uygulamalarını gözlemlemesi, uygulama öğretmenlerinin bu konuda öğretim elemanları tarafından bilgilendirilmesi, öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve aday öğretmenler ile birlikte mesleki eğitim konusunda odak grup çalışmalarının yapılması alınabilecek önlemler arasında sayılabilir.

Kaynakça

- BROKER, R. M. Service. (1999). “Context for Teaching Education: An Australian Alternative”. **Journal of Education for Teaching**. Vol: 25, Issue:2, ss:151-17.
- BUYURGAN, S. (2001). “Okul Deneyimi I Dersi İle İlgili İzlenimler”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 274: 32-38.
- BOOK,C., Byers, J. & Freeman J. (1983). “Student Expectations and Teacher Education Traditions With Which We Can and Can Not Live”. **Journal of Teacher Education**. ss: 33.
- ÇİMER, A. ve S. O. ÇİMER. (2002). “Öğretmen Adaylarının Okullardaki Uygulama Öğretmenlerinin Özellikleri Hakkındaki Görüşleri”. **V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi**. İnternet adresi: http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek5/b_kitabi/PDF/OgretmenYetistirme/Bildiri/+285d.pdf.
- DEMİREL,Ö. (1997). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: USEM Yayınları.
- GİROD, M. & S. Cavanaugh. (2001). Technology as an Agent of Change in Teacher Practice. **THE Journal**. 28 (9), ss:40-47.
- GÖKÇE, E. (2000). Yirmibirinci yüzyılın öğretmeni. **Çağdaş Eğitim**. 270, Kasım.

- GÖKÇE, E. ve C. Demirhan. (2005). "Öğretmen Adaylarının Ve İlköğretim Okullarında Görev Yapan Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Etkinliklerine İlişkin Görüşleri". **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 38(1). ss:43-71.
- GÜRDAL, A., M. SAĞIRLI ve L. ÜREDİ. (2000). "Okul Deneyimi İ'nin Öğretmen Adayı ve Uygulama Öğretmeni Üzerindeki Etkileri". **VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları**. Ed: Z. Gökçakan. 01-03 Eylül 1999, Cilt:1, Trabzon: KTÜ Basımevi. ss: 559-568.
- HERGÜNER, G., S. ARSLAN ve H. DÜNDAR. (2002). "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Okul Deneyimi Dersini Algılama Düzeyleri". **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 1, Sayı:11, ss: 44-58.
- KORKMAZ, İ. ve S. AKBAŞLI, (2001). "Okul Deneyimi I Çalışmasının Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi". **Eğitim Araştırmaları**. 5:1-3.
- KÖROĞLU, H., N.BAŞER ve G.YAVUZ. (2000). Okullarda Uygulama Çalışmalarının Değerlendirilmesi". **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 19:85-95.
- ÖZDEN, Y. (1998). **Öğrenme Öğretme**. Ankara: Pegem Yayınları.
- ŞİŞMAN, M. (2001). **Öğretmenliğe Giriş**. Ankara: Pegem Yayınları.
- VİLLANİ, S. (2002). **Mentoring Programs for New Teachers: Models of Induction and Support**. California: Carwin Press. Inc. A Sage Publications Company.
- YAPICI, Ş. ve M. YAPICI. (2004). "Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi I Dersine İlişkin Görüşleri". **İlköğretim Online**. 3(2), ss:54-59. Online: <http://ilkogretim-online.ort.tr>.
- YÖK. (1998). **Fakülte-Okul İşbirliği Kitapçığı**. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Yayınları.

TEACHING PROFESSION AND PRACTICE

Türkan ARGON*

Meltem A. KÖSTERELİOĞLU**

Abstract

In this frame work, the aim of this study is to examine the effectiveness and the characteristics of practice teaching course instructors. The subjects of this study were the 4th year students (n=45) of School of Physical Education and Sport of AIBU who were taking teaching practice course. According to almost half of candidate Physical Education Teaching teachers the practice teaching course is mostly needed for their teaching experience, the time allocated for this course is sufficient, they are familiar with individual differences among their students and their experiences have positive effects on their perceptions related to their subject area courses (gymnastics, athleticism, volleyball, etc.). When their perceptions in relation to the characteristics of practice teaching course instructors, the followings were highly observed: they should give understandable and clear feedback, dealing with them and having good knowledge on measurement and evaluation in terms of their guidance characteristics, they should easily be communicate with in terms of their personal characteristics, in terms of their professional characteristics, they should use course materials, and they should know how to theory in practice.

Key Words: Candidate physical education teachers, practice teaching courses

---

* Abant İzzet Baysal University Faculty of Education Department of Educational Sciences
BOLU